

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercuria si sambat'a.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prentumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adredate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 93.

Sibiu, 21/3 Decembre 1879.

Anulu II.

Transilvani'a.

Unu casu forte instructivu de dimissiune scandalosa.

Dn. Carolu Fabricius parochu ev. luteranu in comun'a Apoldea, (germ. Trapolden in sc. Sighisioerei), din capulu locului amicu passionatu alu sithemei dualistice, prin urmare adversariu declaratu alu autonomiei transilvane si alu ori-carei individualitati nationale, in fiacare periodu alesu deputatu la diet'a Ungariei, in fine asta-data o pati si dsa cu connationalii sei. Dupace fusese alesu din nou in anulu 1878, in calitatea sa cá parochu platitu prea bine din partea poporenloru sei sasi, erá obligatu a cere invoirea loru si prin acestia conformu ordinii observate la evangelicu, concessiune dela consistoriulu districtuale (protopopiatu, decanatu) si dela celu provinciale (episcopescu). In periódele anteriori consistoriele nu s'au opusu; asta-data inse i s'a denegatu invoirea, prin urmare dn. Fabricius fu adusu in positiune de a renuntiá sau la mandatulu dietale si a remané frumosielu acasa, sau a se retrage din parochia. Dn. Fabricius isi alese alternativ'a din urma si intr'o adresa de dato Sighisior'a 11 Nov. a. c. indreptata cátra consistoriulu protopopescu isi dá dimissiunea din parochia, inse numai dupace in aceeași adresa injura cum ii vine in péna pe reprezentantii bisericesci (Presbyterium se dice la ei), facendu'i furi si assassini, insulta si pe ambele consistorie in termini prea brutali, inculpandu-le pâna si de abusu perfidu alu auctoritatii sale (der gewissenlose Missbrauch der Amtsgewalt); amerintia totuodata cá va denuntiá pe auctoritatile sale bisericesci chiaru si la persón'a monarchului, cá sub masc'a autonomiei bisericesci exercita despotismu si violentia (Willkühr und Gewalt), in fine cá densulu le va face processu de desdaunare.

Dreptu se spunemu, noi nu pricepemu nimicu din tóte acestea declamatiuni ale dlui parochu Fabricius. N'amu auditu nici cititu vreodata cá unui functionariu subordinatu, fia seculariu sau eclestiasticu, se'i dea superiorii lui concessiuni, licentie, concedii de frica, si cu atátu mai puçinu s'a vediatu undeva, cá unu parochu se si póta parasi parochi'a sa câte 8—9 luni pe fiacare anu, numai cá se póta figurá cá membru alu unui parlamentu si inca asia, cá in acela se desvólte activitate diametralu oppusa sentimentelor si aspiratiuniloru de care sunt

inspirati poporeni sei, membrii consistórielor, episcopulu si o parte considerabile a natiunei. Se facemu inse abstractiune dela sentimentele politice si fára a voi se ne amestecamu in afacerile domestice ale compatriotiloru nostri, se remanemu numai pe langa cestiunea incompatibilitatii. Acésta este cestiune de principiu, care trebuie se interessedie pe toti cetatienii unui statu.

Abusuri blastemate la assentari de recruti.

In siedinti'a dietei unguresci din 27 Nov. deputatulu Colomanu Thaly isi spala mai antaiu gur'a in contra armatei imperiale comune, descriendu-o intre altele cá vrasmasia a magiarismului si propagatóre a germanismului, declara cá nu va mai votá nici-unu soldatu pentru acea armata; dupa aceea se întorce cátra ministrulu Szende si ii promite cá are se'i denuntie pe mai multi individi, cari facu comerciulu cu vietii si cu sange de omu, luandu si dandu bani grei.

Bela Szende in calitatea sa de ministru alu militiei teritoriale scie si recunósce, cá la assentari se facu abusuri mari (nagy visszaélésék) si cá elu încerca tóte midiolócele cá se le inpedece; este inse forte greu a pune man'a pe criminalisti de aceia, pentru cá ei sciu se lucre in mare secretu, preste acésta multi credu cá a scapá pe tineri dela assentare ar fi o fapta patriotica. (Cum se nu o créda, candu si astadata afara de Thaly se mai aflara alti vreo 40 deputati carii strigá cá bine este, se nu dea „catane némtiului.“ Red.) De altumentrea Szende promite, cá daca Thaly ii va denuntiá intre patru ochi pe negociatorii cu sange omenescu, esc. sa va sci se i'ia de chica si se'i arunce la umbra.

Deputatulu Aug. Pulszky (de origine polonu) constata si elu acelu comerciulu cu sange de omu, reflecta la registre falsificate, la medici mituiti si la alte nelegiuri, invita inse tragendu din ochiu pe ministru, cá se nu si pregete a cautá bine p'ntre actele resortului seu, intre care va affá destule si de acelea, care au a face tocma cu abusuri dela assentatiuni.

Tóte cá tóte, este inse abusuulu celu mai revoltatoriu atunci, candu speculantulu cu vietii omenesci are legea de inrolare la óste in degetulu celu micu, scie forte bine cá pe Mitrica, uniculu

fiu alu veduvei septuagenarie si pe Niculae cu orbulu gainei, care nu vede nóptea nimicu, in nici-unu casu n'au se'lu ia „la catane“ si totusi le ia pretiulu dela câte o vaca ori épa, mintindu cá are se dea, se unga, se inpinga cine scie la càti, candu colo, elu baga toti banii in pung'a sa; fetiorii scapa cá trebuia se scape, éra bietii ómeni credu cá charlatanulu 'ia scapatu. Dara exemple de acestea sunt cu miile, si vedeti cá ministrulu le scie. Poporulu nu cunósce legea, nici chiaru poporulu nemtiescu si celu magiaru, in ale caroru limbi se facu legile, éra popórale nemagiare nici nu au de unde se o scie, decátu póte dupa vreo miie de ani, candu voru sci nemtiesce si unguresce, cari voru trai pâna atunci.

Statistica bisericesca.

Din Analile statistice ale Ungariei au esitu mai de curendu pe anulu alu 7-lea fasciór'a a 8-a, care coprinde numai cifre despre starea societatiiloru bisericesci de tóte confessiunile din tíera si de scólele loru. Noi inca nu avemu acea fascióra, éra estrasele ce se vedu prin diariile magiare sunt prea seci si in unele locuri au lacune mari. Cu tóte acestea vomu reproduce si noi aici incai pe acelea ce ni se paru mai exacte; éra respectivii domni bisericesci voru face bine si le voru controlá cu schematismeles dieceselor, daca le voru fi avendu.

Biserica rom.-catolica cu 15 episcopate, cu 2 arhiepiscopii si 1 arhiepiscopia cu primatu, are 21 de capitule cu 324 canonici, 196 archimandriti (Abates) 165 prepositi, 72 protopopi actuali si 336 viceprotopopi 3151 parochi (plebani) si 1246 capelani, éra numerulu sufletelor rom.-catolice este de 6.328152.

Clerici studenti la facultatea teologica avea in acelu anu 970. Catolici au 22 scóle sau institute pedagogice 5445 scóle confessionali de diverse categorii, 7476 profesori si docenti; au si 188 monastiri barbatesci cu 2130 calugari si 95 femeiesci cu 1131 calugaretie.

Biserica gr.-catolica, cu 3 episcopate si 1 arhiepiscopatu de nationalitate romana si 2 episcopate de ruteni, éra 1 gr.-cat. se afla in Slavonia. 8 capitule cu 71 canonici, 19 archimandriti, 7 prepositi, 2108 parochi, 2420 docenti, 53 calugari (Altu nimicu? Càti protopopi, vice-protopopi, capelani si care este numerulu sufletelor?).

Biserica gr.-resariténa cu 6 episcopate si 2 mitropolii are 2129 docenti si 2129695 suflete. (Atata e totu? Pare cá publicistii facu inadinsu, cá se intunece adeverulu). Locuitori de confessiune ev. luterana sunt 1.058,228 cu 848 popi, 2221 docenti si 130830 scolari. Inse câte scóle mici, câte gimnasie, academii de dreptu, scóle pedagogice, teologice etc?

Foisiór'a „Observatoriului“.

Alu douilea Concertu

alu

Reuniunei romane de cantari din Sibiu.

Conformu programei publicate, acestu alu douilea concertu alu junei si activei Reuniuni romane de cantari din Sibiu, avú locu Domineca in 18/30 Novembre a. c. in frumós'a sala a edificiului Reuniunei germane de cantari (Musikverein), in care s'a fostu datu si primul concertu.

Pe la 7^{1/2} óre sal'a erá plina completu de unu publicu numerosu, compusu din membrii ajutatori ai Reuniunei, intre cari observaramu cu deosebita placere si câteva dame si domni de nationalitate straina, cari onorara concertulu acesta cu presenti'a loru, gratia bunului renume ce si l'au castigatu jun'a Reuniunei in decursulu scurtei durate a esistentiei sale.

De si program'a anuntiasa numai trei numere, totusi concertulu durá pâna la 9^{1/2} óre sér'a, fára cá publiculu ascultatoru se fi datu vre unu semn de impatience s'eu nemultumire. In totu decursulu concertului a domnit o tacere serbatoréscă si discreta, care probá tactulu, seriositatea si viulu interessu cu care acelu publicu alesu, urmarea silintiele si ingrijirile ce isi daduse Reuniunea romana de cantari, pentru cá cu modestele sale poteri se obtiena, unu resultatu demnu de densa si corespundietoriu asteptariloru si chiaru pretensiuniloru musicale ale numai publicu mai severu in critic'a sa.

Concertulu a fostu introdusu prin „Mandolinata“ de E. Paladilhe, pe care chorulu o a executatu cu o precisiune multumitóre. Publiculu a primitu cu multa buna-vointia acea musica de unu caracteru veselu si dulce.

Alu douilea numeru „Scene de baletu“ de Beriot, solo pentru violina cu acompamiamentu de forte-

piano a seceratu din partea publicului aplause calduróse si bine meritate. Junele violinistu Victor Rosca, pe care publiculu ilu cunoscea si ilu audise si la primul concertu, a fostu fericitu in alegerea piesei sale, atatu cu privintia la valórea ei musicala, cátu si a talentului seu, care progressandu in desvoltarea sa, promite unu frumosu viitoru. Publiculu a recompensatu pe simpatihulu violinistu cu aplause sincere si incuragatóre pentru precisiune'a, sigurantia si claritatea cu care si-a executatu partea sa. O parte din aplause i se cuvine si junelui J. Diedek, scolarulu alu d. C. Frühling, dirigentele chorului, care avú bunetatea a luá asupra si acompamiamentulu pe forte-piano.

Ultimulu si din tóte punctele de vedere celu mai inportantu numeru alu programei a fostu „Verfulu cu doru.“ balada nationala in 3 parti, tectsu de N. Laroc (M. S. R. Dómn'a Romaniéi,) musica de C. Liubicz. Coprinsulu acestei balade, alu carei tectsu (libretto) a fostu inpartitu publiculu la intrare in brosiure tiparite in editiunea Reuniunei, este urmatoriulu:

BALADA.

Dintre Carpati se 'nnaltia	Ear' piscu-i stralucesce
Unu munte pan'la nori,	Cu flori acoperitu;
Verfulu cu doru si astadi	Acolo'n vremea veche
Se chiama de pastori.	Unu tineru a muritu;
Din umedi vai, din codri	O iérna petrecut'a
Cu umbrele adenci	In codru singurelu
De fagi podoaba 'nnaltia	Pân' ce unu doru de mórte
Pe umeri-i de stanci.	Topí ánima'n elu.

Si eata câte astadi
Din ómeni mai ascultu,
Cá s'a intemplatu acolo
In vremea de de multu.

Atátu in privintia tectsului, cátu si a musiceii parerile diferu chiaru si in criticele ce s'au facutu din partea pressei romane din capitala, la prim'a representatiune a acestei balade pe teatrulu nationalu din Bucuresci. In cátu pentru noi, ne marginimu a dice, cá atátu tectsul

din punctu de vedere literaru, cátu si music'a nu este mai pre susu de ori ce critica si dicemu acésta cu deosebire la adress'a acelu domnu, care au tradusu librettulu in limb'a romanéscă, din cea originala nemtiesca. Traducerea celu puçinu potea si trebuia se fia mai romanéscă si mai clara. Dara cá unu inceputu de musica nationala póte trece de bunu.

In cátu privesce esecutarea partiei musicale a baladei de cátra chorulu nostru vocalu, apoi in generalu potemu dice, cá ea a fostu suficienta si a corespunsu silintieloru si perseverantiei ce a reclamatu studiulu ei.

Acele dificultati au fostu cu atátu mai simtite, de óre-ce music'a d. C. Liubicz nefiindu de unu caracteru bine definitu, interpretatiunea ei este forte anevoiósa.

Déca cu tóte acestea esecutarea „Verfului cu doru“ a avutu mai multu decátu unu „succesu de stima“ si a seceratu aplause vii si prelungite din partea publiculu, apoi acésta este de a se multiami in prim'a linia celorlu doue soliste Maria (sopranu) cantatu de d-siór'a Elen'a br. de Popu, Dorulu (altu) cantatu de d-n'a An'a Moga nasc. Bologa si lui Jonelu (tenoru) cantatu de d. Josifu Popescu. Succesulu celorlu doue soliste a fostu completu cá si la primul concertu. Mari'a a cantatu cu o voce flecsibila, doioasa si plina de sentimentu si ne a facutu se gustamu si se percurgemu intréga scala a amorului in cele trei principale fase ale sale de: lupta consumatóre, de sperantia suridietóre si de o tragica desperare. Dorulu a fostu fermecatoru, fascinatoru si neinpacatu, unu doru care isi urmarestu victim'a sa cu perseverantia si suveranitatea unei divinitati, demonice care nu suferu nici o contradicere. Déca Mari'a a sciutu se inspire si se aprindia amorulu lui Jonelu, se ilu farmece prin cantarea ei gingasia si plina de unu devotamentu nemarginitu, apoi Dorulu a sciutu se ilu subjuge si se ilu faca sclavulu seu. Sirmanulu Jonelu! elu trebuia se isi rescumpere si se isi espiedie amorulu cu mórtea sa.

Tenorulu (Jonelu) d-lui Josifu Popescu a ténutu bine si nu fára succesu balanti'a intre Mari'a si Dorulu, cu deosebire in finale din partea a trei'a a baladei.

Unitarianii (antitrinitarii sociniani, de carii se afla numai in Transilvania) sunt 54324 suflete, au 106 popi, 170 docenti cu 6182 scolari.

Numerul evreilor este pus in acésta statistica pe anul 1877 cu 542766 cu 735 rabini, 796 dascali si 73727 scolari. Acestea cifre inse potu se fia prea defectuóse. Este sciutu din nenumarate cercetari oficióse, cá jidovii au multime de scóle private dosite, la care'si trimitu pruncii inadinsu, pe ascunsu, cá se'i scape de invetiarea limbei magiare si de multe taxe.

R o m a n i ' a .

Mesagiulu domnescu pentru sessiunea ordinara dela 15 Novembre.

Domniloru senatori, Domniloru deputati !

Dupa doue lungi si laborióse sessiuni estrordinare, astadi intrati in sessiunea ordinara a activitatii d-vóstre legislative.

Cu acésta ocaziune, amu o placuta datorita de a ve multiami din nou pentru patriotic'a si luminat'a rivna ce ati pusu in deslegarea spinóseloru si greleloru cestiuini ce ati avutu la ordinea dilei.

Situatiunea nóstra esterióra este favorabile pentru presentu, si o potemu privi cu incredere pentru viitoru.

Cu tóte dificultatile ce ne inpunea executarea tractatului din Berlin, cu tóte chiaru durerósele sacrificii ce a trebuitu se facemu, d-vóstra cunósceti cu cáta lealitate si abnegatiune, cu cátu tactu si umanitate amu sciutu cu totii a ne conformá acelu tractatu.

Poterile semnatare, suntemu siguri, voru tñe séma de lealitatea nóstra, cá si de dificultatile ce esistau, si voru aprecia modulu indeplinirii acestei obligatiuni internationale, precum si valórea morale a unanimitatii cu care natiunea a potutu concilia interesele sale interióre cu stipulatiunile unui actu Europénu.

Suntemu déra in dreptu a crede, cá peste puçinu vomu vedé stabilindu-se intre noi si celelalte patru mari Poteri semnátore tractatului, acele relatiuni normale, care se formédia intre statele absolute independente.

Politic'a guvernului Meu, fiindu eminaminte nationale, basata pe lealitate, pe drepturile si datoriile internationale alipite de calitatea ori-carui Statu liberu, nu va poté jicni nici unu interessu legitimu strainu; din contra, va inspira o egale incredere pentru noulu statu Romanu din partea tuturor celorlalte Statuiri.

Astfelu ne vomu poté asigura simpatihie Poteriloru si consolidá cu densele acele relatiuni permanente si normale, de care Romani'a are trebuintia pentru desvoltarea activitatii sale politice si economice.

Sperandu si asteptandu-ne cá in curendu vomu fi liberi de preocupatiuni esterióre, cu atátu mai multu activitatea nóstra va trebui se fia concentrata asupra inbunatatiriloru nóstre din laíntru, asupra indestularii trebuintieloru nóstre morale, materiale si economice !

In timpulu resbelului, in timpulu complicatiuniloru nóstre internationale, aceste trebuintie, in mare parte, au fostu neingrijite. Acum a sositu timpulu cá, cu fortie intrunite, Camere si guvern, se ne punemu seriosu la lucru !

D-vóstra, d-loru senatori, domniloru deputati,

D-lu Popescu dispune de o voce simpatichia si delicata cu deosebire candu canta mezza voce.

O inpressiune fórtie buna a facutu si d-siór'a Mari'a Rosca, care a seceratu frumosu aplausu pentru dragalasi'a cantare a Isvorului. Vocea densei (sopranu) este inca in desvoltare, dar' promite bune sperantie pentru viitoru. D-siór'a Mari'a Bologna (altu) a cantatu bine partea sa.

Merita amintire si recunoscintia si cantarea d. P. Ciora (basu), care atatu cá baciul betranu cátu si cu deosebire in cantarea Ventului si-a datu tóta silinti'a de a nu remanea subt nivelulu celorlalti partisani ai sei, ceea ce ia si succesu.

In fine si nu cá de unu ce secundaru trebe se amintimu si despre perfectulu si brilantulu acompaniamentu pe forte-piano alu d-nei Minerv'a Brote, fára alu carei concursu amabilu, executarea „Verfului cu doru“ ar fi perdutu fórtie multu din succesulu avutu, ba ar fi fostu chiaru imposibilu, intre inpregiurarile actuale, in cari se afla Reuniunea de cantari.

Dirigentulu chorului d. C. Frúiling merita tóta recunoscintia pentru zelulu si activitatea desvoltata si credemu cá si densulu va fi multumitu cu succesulu avutu.

Nu ne indoimu, cá onor. membrii ajutatori ai Reuniunii romane de cantari din Sibiu, precum si cei activi nu voru pregetá nici de aci înainte, a isi dá totu concursulu moralu si materialu posibilu, pentru asigurarea esistentiei si a unulu falnicu viitoru ai acestei Reuniuni, care déjà pana acuma si-a castigatu legitime titluri nu numai la recunoscintia si spriginirea nóstra a romaniloru, dar' si la respectulu strainiloru. Se voimu si vomu potea!

Camilu.

si aveti inaintea d-vóstra mai multe proiecte de legi demne de tóta bine-voitóra d-vóstra cercetare; cele mai inportante sunt: proiectulu de lege comunala, proiectele de legi pentru inbunatatirea serviciului sanitaru, pentru crutiarea paduriloru, pentru mine, pentru organizarea administratiunii domeniiloru Statului, pentru banc'a de scomptu si circulatiune. Alte proiecte de legi, nu mai puçinu inportante, voru veni se reclame legislativulu d-vóstra concursu.

In administratiunea financeloru, unu controlu mai eficace si mai severu a produsu inbunatatiri reale; si unele ramuri ale venituriloru Statului, precum vamile si monopolulu tutunuriloru, au datu rezultate ce merita a fi numite satisfactóre. Astfelu cu concursulu luminatu alu d-loru vóstre, vomu ajunge la finele exercitiului acestui anu cu unu bugetu executatu in tocmai dupa prevederile ce au predomnit la votarea lui.

Cu tóte acestea, in vederea multeloru inbunatatiri ce se reclama de starea nóstra din laíntru, viitorulu nu se presinta fara dificultati financiare. Silintiele constante inse de a ameliorá serviciulu, si speranti'a ce amu cá bugetele voru fi votate la timpulu oportunu, Me facu a crede cá, cu prudentia si esactitudine, totusi vomu ajunge a vedé situatiunea nóstra financiara pe deplinu regulata.

Ministrulu de finantie va supune domnieloru-vóstre legile necesare in raportu cu bugetele anului viitoru.

Romani'a de peste Dunare, Dobrogea, reclama tóta bine-voitóra d-vóstra ingrijire.

In excursiunea ce amu facutu in nou'a provincia romana, M'amu incredintiatu cá acolo posedemu unu capitalu mare de devotamentu si de iubire cátra nou'a loru patria, din partea intregeloru poporatiuni de ori-ce nationalitate, de ori-ce confesiune. Este de datori'a nóstra, este de interessulu nostru de a conservá si desvoltá acestu preciosu capitalu moralu; si amu ferma convictiune cá ori-ce sacrificii vomu face pentru inbunatatirea si inflorirea Dobrogei, voru fi manóse in rezultate folosítore pentru intregulu statu romanu. D-vóstra veti avé in curendu a ve pronuncia asupra proiecteloru de legi privitóre la organizarea acestei provincii, si la regularea proprietatii rurale in aceeasi parte a tierii.

Ministrulu Meu dela interne va infacisia d-vóstra mai multe proiecte de lege privitóre la intregu statulu romanu, intre care cele mai inportante sunt acelea pentru inpuçinarea si reorganizarea subprefecturiloru, pentru admissibilitatea si inaintarea in functiunile administrative, pentru completarea serviciului posteloru si telegrafeloru, pentru reformarea serviciului penitenciareloru nóstre.

Judecatoriile de ocóle, cu competinti'a loru de astadi, au inpuçinatu procesele la instantiele superióre. Unele tribunale déjà au inceputu a nu mai avé de cátu fórtie puçine judecati. O reforma déra se inpune. Guvernulu Meu ve va presentá in acésta privintia unu proiectu de lege care va asicura totuodata si positiunea magistratiloru, organizandu si raspunderea loru pe o scara mai larga.

O esperientia de mai multi ani a doveditu cá dispositiunile practice, luate de legiitoru spre a garantá cetatieniloru folósele principiiloru bune ale legiloru moderne, n'au ajunsu totudeauna scopulu loru. De aceea ministrulu de justitia ve va presentá unu proiectu de reforme partiale alu codicelui de procedura civile, in vedeře de a concilia o mai rapede cercetare a cauzeloru cu trebuintia unei instructiuni serióse a processeloru. Asemenea vi se va presentá unu proiectu de lege privitoru la reorganizarea corpului portareiloru, care se afla in strinsa legatura cu reform'a codicelui de procedura civile si in specialu cu urmaririle averiloru imobiliare. Acestu ministeriu ve va presentá proiecte de legi privitóre la reformarea legiurei asupra societatiloru comerciale si economice, asupra infintiarii notariatului, asupra inbunatatirii organizatiunii corpului avocatiloru.

Astadi gratia impulsiei date instructiunei si radicarii nivelulu moralu alu natiunii, Romani'a are unu personalu judecatorescu luminatu, intregu, corespundietoru sacrificieloru ce tier'a face pentru justitia. Cu o mai buna chibsuire si cu inbunatatiri partiale in legislatiunea nóstra civile si criminale, fára se i atingemu bazele fundamentale, in curendu vomu ajunge a avé tribunale, care se fia in tóta privintia la inaltimea institutiuniloru judecatoresci ale tieriloru celoru mai luminate.

Esperienti'a facuta in ultimulu resbelu a doveditu cá organizatiunea actuale a armatei are trebuintia de a fi pusa in raportu cu nou'a situatiune politica a tierii si cu desvoltarile ce a luat acésta institutiune in timpii difr urma. In acestu scopu, se

va supune deliberariloru d-vóstra unu proiectu de organizare a armatei, stabilitu pe noue base, care se coprinde tóte elementele de fortia de care dispune tier'a, spre a poté fi intrebuintiate in casu de necesitate. Introducerea noiei organizari a fortieloru nóstre militare va necesitá dela sine si modificarea celorlalte legi, care 'si-au sorgintea in legea generale a armatei.

Inbunatatirile aduse in ultimii ani diferiteloru grade de invetiamentu publicu, prin separarea clasei I-a de a II-a primara si prin adaogerea clasei a IV-a, pe cátu midilócele au permis, infintierea din nou si separarea a catoruva catedre la universitati, cum si infintierea unei a dou'a facultati de medicina la Jasi etc. — sunt atatea progrese facute in invetiamentulu nostru publicu. Guvernulu Meu va urmá nu mai puçinu si in viitoru a se preocupá de complectarea invetiamentului.

Patriotic'a solitudinea a corpuriloru legiutóre corespunde, sunt sicuru, dorintieloru generale de a se distribui instructiunea primara in tóte unghiurile patriei, si de a se dá o mai mare desvoltare diferiteloru ramure de cultura speciala.

Scólele normale, menite a pregati invetiatorii rurali, au trebuintia de multe inbunatatiri, spre a poté corespunde in tóte scopulu pentru care ele sunt create; intre altele, trebe se li se alipésca câteva scóle primare pentru practic'a pedagogiei.

In anulul acesta, s'a elaboratu si program'a gimnasieloru reale, indispensabile unei directiuni practice in instructiune, lucru la care tinde guvernulu Meu pentru complectarea sistematica a culturai poporului. In realizarea acestei simtite necesitati nu me indoiescu cá veti grabi a inlesni midilócele necesare deschiderii si organizarii instructiunii professionale, menite a contribui in modu sicuru la desvoltarea economica a tierii nóstre.

Cu tóte mesurile déjà luate cá se se completeze si se se inlesnéscá predarea cu succesu a studiiloru universitare, invetiamentulu superioru nu mai puçinu are nevoia de deosebit'a d-vóstra atentiune, mai alesu in fati'a noiei situatiuni politice ce a dobanditu tier'a nóstra.

Déca, cu tóte insemnatele fonduri ce s'au afectatu lucrariloru publice, nu s'au potutu face atatea creatiuni din nou cátu se simtia trebuintie, caus'a a fostu deteriorarea atátu de mare a caliloru de comunicatia, provenita din transporturile enorme ce s'au facutu de armat'a russa in timpulu resbelului, ceea ce a necesitatu si va mai reclamá inca fonduri considerabile, nu numai pentru reparatiune, déra si pentru reconstructiunea loru. Cu tóte acestea multe inbunatatiri s'au facutu. Mai cu séma calile judetiene executate cu fondurile si dilele de prestatiuni, s'au intinsu cu activitatea reclamata de interesele locale.

Calile ferate, cari la infintierea primei retele atátu de intinse, ingrijise pe toti, gandindu-se la sarcinile ce tier'a credea a isi inpune, sunt astadi arteri'a de viétia pentru prosperarea materiale a statului romanu, si cunósceti cu cáta staruintia desvoltarea si inmultirea loru este astadi reclamata din tóte unghiurile tierii. Lini'a Ploiesci-Predélu se va deschide intréga circulatiunii publice preste puçine dile, si lini'a Buzeu-Marasiesci, destinata a stabili o comunicatiune mai directa a Moldovei cu capital'a si a inlaturá gravele inconveniente ale liniei actuale, este déjà pusa in lucrare. Speru cá acésta linia va fi terminata, in mare parte celu puçinu, anulul viitoru. Executiunile de cali ferate prin capitaluri nationale, dovedindu cu succesu posibilitatea de a nu mai avé recursu la intreprindietori straini, ne-au condusu la construirea de cátra statu a liniei Buzeu-Marasiesci. Resultatele adjudecatiuniloru, de si proiectele au fostu facute pe pretiurile cele mai reduse ale intreprinderiloru actuale, au fostu atátu de avantajióse, in cátu suntemu asicurati cá vomu poté in viitoru intreprinde si alte asemenea lucrari in conditiunile cele mai favorabile tesaurulu publicu. Guvernulu Meu va si presentá in curendu d-vóstra unu proiectu de lege pentru o noua cale ferata, care va pune in comunicatiune centrulu tierii cu portulu Kiustenge, a carui inportantia pentru prosperarea nationale este simtita de toti.

Déca acésta pretiósá lucrare a fostu amanata pana acum, caus'a a fostu obiectiunile ce s'au radicat in contra sanctionarii fruntariei de sudu a Dobrogei, determinata pe terem, conformu tractatului din Berlin, de comisiunea de delimitare.

Constatu cu fericire, cá activitatea nationale merge crescéndu cu pasi rapedi, fiindu cá, cu tóte sacrificiile ce a facutu statulu pentru crearea caliloru de comunicatiune, ele sunt inca departe de a respunde la tóte trebuintiele productiunii nóstre nationale.

O lipsa inse foarte insemnata ce se simte in privinta a executarii lucrarilor de catre statu, este aceea a nesuficientei personalului tehnicu de ingineri spre a poté intreprinde acele lucrari cu succesu doritu. Pentru acésta este de neaparatu se damu scólei nóstre nationale de poduri, siosele si mine, desvoltarea reclamata de necesitatile tierii.

Ministrulu meu de lucrari publice va presentá chiaru in acésta sessiune câteva proiecte de legi destinate la inbunatatirea agriculturii si a comerului, precum: crearea de comisiuni si de scole regionale de agricultura, pentru organizarea de intreprinderi, de burse pentru misiti si samsari, in fine pentru organizarea de institutiuni economice nationale, proprii a dá desvoltarii tierii aventulu doritu de Mine, de simtimentele d-vóstra patriotice si reclamatu de viitoriulu natiunii romane.

Mai este unu proiectu de lege, pe care in deosebi ilu recomandú bine-voitórei d-vóstre cercetari. Acestu proiectu de lege este privitoru la instituirea unui consiliu, carele, intre alte atributiuni, se aiba si acelu principialu de a elaborá proiecte de legi si regulamentele de administratiune publica. O esperientia de mai multi ani ne-a doveditu necesitatea unui asemenea consiliu, compusu de ómeni speciali, prin concursulu carora numai vomu poté avea proiecte de legi bine studiate in tóte amenuntele si puse in concordantia cu intrég'a nóstra legislatiune!

D-loru senatori, d-loru deputati!

Cum vedeti, unu largu campu se deschide activitatii d-vóstre legislative. Amu convictiunea cá d-vóstra ve veti pune la lucru, cu zelú, cu inteligentia, cu patriotismu, amu convictiunea cá tier'a, multamita d-vóstra, va datori si acestei sessiuni legi manóse in rezultate bune.

Astfelu d-vóstra veti contribui la indreptarea multoru neajunsuri din legislatiunea nóstra, veti inbunatati serviciile publice, veti inzestrá natiunea cu folositóre institutiuni si veti radicá nivelulu materialu si moralu alu poporatiuniloru nóstre. Facéndu asia, d-vóstra veti intari tier'a in intru, si tari in laintru vomu fi tari si in afara; cá-ci asia vomu insuffá si vomu meritá stim'a si increderea natiuniloru si guberneloru straine. Urandu activitatii d-vóstra unu bunu si folositoru succesu, rogu pe Dumnedieu se bine-cuvinteze lucrarile d-vóstra legislative.

Sessiunea ordinara a corpuriloru legiuítóre este deschisa.

Carol.

(Urméza sub-semnaturile d-loru ministri.)

Societatea de cultura Macedo-Romana.

Colónele diariului nostru sunt martore despre viulu interesu ce amu portatu noi dela inceputu poporului de acelasu sange cu noi, si cum ne siliramu a pune pe lectorii nostri in curentulu mesuriloru ce s'au luatú spre salvarea acelei parti considerabile de elementu nationale. Astadi avemu ocaziune de a feliicitá din nou pe macedo-romani, cá s'au aflatu din nou aparatori caldurosi ai existentiei si desvoltareii loru nationale. Actele ce urmédia aci, ne spunu restulu.

„Domnule directoru! Avemu onóre d'a ve comunicá aci anexatu, statutele „Societatii de cultura macedo-romana“, care s'a constituitu si a inceputu a functioná. Rogandu-ve, domnule directoru, cá se binevoiti a dá acestoru statute cea mai intinsa publicitate prin stimabilulu d-v. organu, subsemnatii ne credemu autorisati a declará, cá Societatea pune interesele ei sub patronagiulu nefalibilu alu pressei nationale, acestu midiolocu sublimu de cultura alu maretiei nóstre epoche.

Noi nu ne indoimu unu singuru minutu despre triumfulu causei ce sustinemu, de indata ce press'a, prin urmare si puterniculu d-v. organu de publicitate, ne va acordá concursulu seu preciosu. Si care este óre cestiunea nationala, pe care press'a n'a sustienutu-o si n'a triumfatú? Au dóra unirea, instructiunea publica gratuita, inproprietarirea clacasiloru, secularisarea averiloru monastiresci, cotoptite de calugarii straini; regimulu constitutionalu, independintia tierii si altele, nu sunt pe atatea triumfuri reportate de natiune cu concursulu inainte mergatoru alu pressei romane?

Cátra pressa dér' facemu antaiulu nostru apelu, cá se destepete si se atraga bagarea de séma a natiunii asupra romanescii si plinei de viitoru Asociatiuni ce s'a infintiatu, spre a scapá din ghiarele ignorantiei si ale peirei, doue milióne de frati ai nostri de peste Dunare, ce cu lacrimi implóra ajutoriulu „Romaniei libere“, nu spre alta, ci spre facere de biserici, scóle si tiparirea de carti, in sfant'a si armonios'a nóstra limba. Ast-feliu au se póta si ei a se bucurá, celu puçinu, de astadi inainte, de dreptulu, pe care Creatorulu l'a acordatu tuturoru popóraloru, dreptulu de a invetiá datorile si prerogativele omului, dreptulu, in fine, de a comunicá cu semenii sei in limb'a natala, care pentru toti romanii cis-Danubieni, cá si pentru trans-Danubieni, trebuie se fia, se cere se fia romanésca si numai romanésca. Au dóra, nu traimu noi, in secolulu alu XIX-lea, secolulu desptetarii nationalitatiloru?

Redicati dér', voi organe romanesci, vocea vóstra autorisata si ascultata; redicati-o si nu puneti pén'a josu, pâna ce in fia-care comuna romanésca de peste Dunare nu se va infintia o scóla si o biserica romanésca. Si fiti bine incredintiatu, cá in curendu, cele doue milióne romani de acolo nu voru mai rosi in faci'a unui bulgaru, a unui grecu, a unui serbu séu turcu; ci voru avé si ei o biserica, o scóla, o limba romanésca; dupa cum bulgarulu, serbulu, greculu si turculu cu care inpreuna vietuiescu fratii nostri de secolu, au scólele lor, templele lor, cártile lor, fára cá nimene se 'i persecute pentru exercitiulu acestui dreptu forte naturalu, dupa cum, de secolu suntú persecutati si sicanati prin tóte modurile Romanii din peninsul'a balcanica.

Acestu resultatu Domnediescu dobendindu-se se vá datori in mare parte si concursulu d-vóstre domnule directoru.

Multiamindu-ve de mai inainte in numele intregului consiliu alu societatii, ve rugamu domnule directoru, se bine voiti a primi asigurările nóstre cele mai caldurose de stima si inalta consideratiune.

G. Chitiu, G. Goga, V. A. Urechie, G. Missailu.

Nota: Veri ce incassari de bani au a se face numai de catra cassierulu societatii d-nu Cotodi in modurile si locurile ce se voru indicá prin publicitate. — Veri ce colecte de persóne straine societatei séu fara permissiunea espressa a societatii, voru fi urmarite conformu legii.

Statutele Societatii de cultura macedo-romane.

Art. I. Societatea de cultura Macedo-romana are de scopu:

a) A respandi prin scoli, incependu de la cele primare, in limb'a romana, invetiatur'a intre locuitorii Romani de preste Dunare si de preste Balcani;

b) A starui pentru bun'a stare a bisericiloru comunitatiloru romanesci, de a drépt'a Dunarei si de peste Balcani;

c) A priveghea mersulu scóleloru existente in aceeași parte si a lucrá la inbunatatirea loru sportitóre;

d) A le dotá cu carti, biblioteci, aparate. A intreprinde insasi si a indemná editarea de carti pentru Romanii din acele parti.

Art. II. Societ. de cultura Macedo-romana va putea primi legeturi si donatiuni, ce i se voru face de binevoitorii Romaniloru transdanubieni.

Art. III. Soc. de cultura Macedo-romana va fi datóre a veghea si a starui, pentru cá ori ce donatiune séu legatu, chiar anteriormente facute constituirii societatei, se nu se distraga de la destinati'a lor, ci se se aduca intocmai la indeplinire, dupa vointia a testatoriloru si donatoriloru.

Art. IV. Soc. de cultura Macedo-romana se va sili a aduce buna invoire intre diversele natiuni colocuitóre si intre Romanii de preste Dunare si Balcani, facéndu-le prin pressa si prin missiuni si cu ori ce mijlóce a intielege, cá salvarea comuna este asigurata numai de la infratirea sincera, ér' nu de la persecutarea reciproca, nici prin tendintie fatale de desnacionalisare mutuala.

Art. V. Fia-cine póte deveni membru Societatii de cultura Macedo-romana, facénda cerere pentru acésta comitetulu societatei.

Art. VI. Fia-care membru este obligatu la o cotatiune de 40 lei pe anu, platiti dupa vointia, séu inainte séu anticipativu pre trimestru.

Art. VII. Persón'a care donédia Societatii fonduri mai mari de cátu 1000 (o mie) lei noi, se declara membru fundatoru alu Societatii.

Art. VIII. Administratiunea Societ. in vedere cu scopurile sale, este incredintata unui consiliu compusu din 35 membri alesi dintre membrii Societatii, pe unu periodu de 3 ani.

Art. IX. Alegerea consiliului se face la fia-care trei ani in diu'a de 15 Octobre, cu ori cáti membrii voru fi presinti, dupa prealabila convocare publicata celu puçinu prin trei jurnale romane.

Art. X. Consiliulu alesu numesce imediatu din sinulu seu indata dupa constituirea sa unu comitetu compusu din trei membrii, pentru conducerea afaceriloru Societatii. Durat'a functionareii membriloru din acestu comitetu este legata cu aceea a insusi consiliului.

Art. XI. Unu regulamentu elaboratu de consiliu va determiná atributiunile consiliului si ale comitetulu.

Art. XII. Consiliulu va tné siedintia de câte ori va fi invitatú de comitetu, éra la 10 Octobre si 10 Maiu se va aduná in siedintia fára nici o convocare speciale, spre a se ocupá de lucrarile Societatii si a cercetá despre mersulu acestoru lucrari, sub conducerea comitetulu dirigente.

Art. XIII. Comitetulu se aduna de câte ori trebuinti'a cere, déra negresitu odata pe luna la 30 a fiacarei lune.

Art. XIV. La 15 Octobre a fiacarui anu se va tinea o adunare generala a tuturoru membriloru Societatii, anuntiandu-se acésta si prin foile romane.

Acésta adunare asculta darea de séma a consiliului si alege (la fia-care trei ani) pre membrii lui, ori si in fia-care anu inlocuesce pre cei cari din unu motivu plausibile au lipsitu de la indatorire.

Art. XV. Consiliulu póte convocá adunari generale si la alte date, dupa trebuintiele Societatii.

Art. XVI. Fondurile Societ. se constitue din:

- Cotisarea membriloru.
- Subventiuni, legáturi, donatiuni.

Art. XVII. Consiliulu fixésa budgetele fia-carui anu, dupa care comitetulu se conduce la lucrarile sale.

Consiliulu primeste dela comitetu darea de séma anuale de modulu intrebuintiareii fonduriloru si la rendulu seu o dá si in cunoscentia adunareii generale dela 15 Octobre.

Art. XVIII. Presiedintele consiliului este si presiedinte adunareii generale a Societ. Acésta inse alege la fia-care sessiune a sa mai multi vice-presiedinti si secretari.

Art. XIX. Pentru prim'a data alegerea membriloru consiliului Societatii si a comitetulu dirigentu se va

face cu derogare dela datele ficsate la articolii de mai susu din acestu statutu. Asemenea si dat'a primei adunari generale o va fixá Consiliulu Societatii.

Art. XX. Statutele de facia, supuse de consiliu aprobareii gubernului Romanu, nu se potú modificá de cátu de adunarea generala si numai asupra unei cereri a consiliului, intemeiata pe experiéntia de 3 ani de functionare.

Sciri diverse.

— (Necrologu). Leonu Baritiu cetatienu din Turd'a cá tata, Elen'a Baritiu cá sora, Agnet'a Ratiu cá mama betrana, cu ánima franta de dorere insciintiesá pe toti consangeni, amici si cunoscutii despre repausarea lina a fiului scumpu, respective frate dulce si nepotu iubitoru:

Constantinu Baritiu,

medicinistu la universitatea din Vien'a intemplata in 24/12 Novembre la trei óre diminétia dupa inpartasirea cu ss. sacramente ale muribundiloru, la cas'a parintésca in urm'a unui morbu greu de plumani.

Nici poterea scintiei, nici ingrigirea frageda, nici vigórea etatiei de 21 de ani, nu potura redá bravulu june sanetatea atacata in modu neasteptatu. Suflarea mortii uciditóre vescedi acestu muguru plinu de sperantia lasandu in ánim'a parintelui seu aceea rana sangeranda, pentru care numai tempulu si puritatea consciintiei potú avé balsamu alinatoru.

Remasitiile-i pamentesci s'au transportatu la Petridulu de midilocu in 26 ale lunei c., unde dupa ceremoniele funebrali s'au asediatu in mormentulu familiei.

Fia-'i tierin'a usióra!

— (D-nu A. T. Laurianu), veteranulu nostru literatu si istoricu, fiindu greu bolnavu a mersu la Vien'a si s'a supusu acolo unei operatiuni forte dificile, care din fericire a reesitu bine. D. Laurianu este acuma restauratu si Marti in 25 l. tr. a sositu in Bucuresci. Multi amici, professori, magistrati, publicisti, studenti l'au intempinatú la gara, urandu'i buna venire. Din parte-ne feliicitamu si noi din ánima pe ilustrulu nostru barbatu, dorindu'i inca multi fericiti ani in deplina sanetate.

— (O recunoscintia regala). Inainte de plecarea sa din Turinu regele Italiei Umberto I a conferitu veteranulu patriotu si cunoscutulu filo-romanu Vegezzi-Ruscala gradulu de mare oficiaru alu ordinului St. Mauriciu si Lazar, in semnu de recunoscintia pentru distinsele servicii aduse de cátra renumitul publicistu atatu pentru caus'a unitatii Italiei, catu si in generalu a umanitatii. Acésta recunoscintia onorédia in acelasu gradu pe augustulu conferitoru, cátu si pe primitoru.

— (Agratiare alu Dr. Svetosar Mileticiu.) Cunoscutulu patriotu serbescu a fostu condamnatu la inchisóre pe 5 ani, in urm'a unui processu de lese majestate, pe care i-la fostu intentatu gubernulu ungurescu. In 22 Novembre M. S. imperatulu ilu agratiá de restulu inchisorei, dupa ce siedíuse la Vatiu 3 ani, 4 luni si 21 de dile si in 26 l. t. a fostu pusu pe pecioru liberu. In aceeași di au mai fostu agratiati si alti 23 serbi, intemnitati, cari in resbelulu turco-serbescu luasera parte activa in calitate de supusi ai Ungariei. Aceste agratiari forte semnificative, au facutu o rea inpressiune asupra sioviniiloru magiari, dar' cu atatu mai buna asupra tuturoru celoru-lalte popóra din monarchia, cá unu actu de clementia si inalta gratia.

— (Hymen.) Dr. Nicolau Olariu advocatu si assesoru consistorialu din Sibiu, s'au fidantiatu in 27/11 Novembre a. c. in Muresieni cu gentil'a si amabil'a d-sióra Justin'a fiic'a d. Servianu Popoviciu-Barcianu consiliaru la tabl'a reg. din Muresieni. Ceriulu se bine-cuvintedie si fericésca aliantia loru intru multi ani!

— (Profesorii se nu póta fi redactori?) Acésta restrictiune relativa la diarele politice nici-decum nu este noua in tierile nóstre. Pána la a. 1848 nu inputá nimeni, de ex. profesoriloru calvinesci Sam. Méhessy si A. Szilágyi dela Clusiu, cá unulu redactá fói'a opozitiunei Erd. Hirado, celalaltu fói'a boierésca Mult és Jelen. Dela 1868 s'a pusu mai antaiu lui Jac. Muresianu alternativ'a, cá sau se se lase de professura si directiune, sau de redactiune. Aci scopulu erá cu ochi cu sprincene. Au mai dus'o tésisiu-grapisiu pâna in a. 1876, candu nu s'a mai potutu. In acelasu timpu inse s'a datu concessiune la câte unu professoru calvinescu din Muresieni, chiaru inspectori de scóle cá Moldován Gergely si Réthi Lajos au intemeiatu ei insii diarie, la care colaborá professori, sau erá chiaru redactori. In dilele trecute inse lucrulu ajunsé asia departe, cá insusi comitetulu administrativu din Muresieni opri pe profesorulu Kerekes Sam. cá se nu mai cutedie

a redactă diariulu „Marosvidék.“ Elu protestă si luă recursu la ministeriu, totu-odata alarma tóta press'a magiara. Cărturarii au mare interessu cá se védia ce va esi din acestu processu. Cestiunea in sine este grava, de aceea chiaru si pâna acuma multu disputata. Cei carii nu suferé cá professorii si docentii se scria la diarie, ii oprescu chiaru si dela foi periodice nepolitice sub cuventu, cá daca se ocupa „cu de acelea“, nu'si vedu de scóla, de studie pe care sunt obligati a le cultivá, si nepotendu servi la câte doui domni, de siguru cá scóla suferé mai multu. Aceiasi mai adaoga, cá este fôrte periculosu a lasá pe professori „se se amestece in politica,“ din cauza cá theoretici precum sunt in maiortatea lor, lipsiti de esperienti'a ce dá numai viéti'a practica, ametiescu lumea cu teorii estravagante si in fine seducu pe tenerime la rebeliuni.

Cam acestea sunt argumentele produse de adversarii profesorilor cá publicisti. In realitate scopulu este a infricá si descuragiá pe ómenii literati dela carier'a de publicisti. Dara tocma de candu domina acésta mesura politica, s'au inmultitu in tóta monarchi'a numerulu asia numitiloru „publicisti de revolvere“, adeverate existentie catilinarie, ómeni desperati si fara caracteru, cari punu pén'a loru astadi in servitiulu lui Mihailu archangelu, mane intr' alu lui Belzebub, numai se le platésca, éra poimane'ti dicu: ori prenumeri la diariulu nostru cu 100, cu 200 cu 300 fl., ori iti dau secretele familieii, ale oficiului, ale comerçului teu in gur'a lunei, sau cum se dice in Romani'a: „Te punu la gazeta.“

Inainte cu 4 septemani condemnara in B.-Pest'a éra si pe vreo 6 redactori si editori de revolveru, mai toti evrei, pentru-cá prin amerintiari si insielatiuni storsesera câteva mii dela unu mare numeru de ómeni. Unii din ei fusera condamnati la câte 4 altii la câte 3 ani si unulu la câteva luni de inchisóre.

Pre câtu timp nu se va formá si in acestea tieri o classe si cum se dice, o scóla anumita de publicisti, a caroru unic'a profesiune se fia manuarea pressei periodice, pe atáta popórale conlocuitorie potu se aiba prea bine pressa onesta, dara nu si independenta.

— (Budgetulu Clusiuului) cu vreo 24 mii locuitori se apropie la 400 mii fl., din care vreo 50 mii mergu numai in salarie si simbrii, se dau si scóloru (mai totu magiare) subventiuni mari de mai multe mii, din contra pentru încuragiarea industriarilor abia patru sutisióre fl. Mei frate, cum se vedesce spiritulu birocraticu si aristocraticu, chiaru fóra voi'a sa!

— (Despre numerulu vagabundiloru) cati se stracura in Ungari'a si de acolo mai departe in Romani'a, ne potemu face puçina idea din inpregiurarea, cá chiaru si in tierile propriu austriace (Cislaitani'a) vinu straini atatu de multi, de classe si categorii diferite, in câtu auctoritatile publice in fia-care luna se vedu necesitate a „a dá preste plaiu, la urm'a lor,“ adeca a goni din tíara câte 30—40 totu ómeni de aceia, carii au scapatu încóce dupa ce au comisu in patri'a loru crime grele. Asia „N. fr. Presse“ din 22 Nov. arata, cá in lun'a Octobre au fostu dati la urm'a lor 49 de straini, din cari 13 la Russi'a, 12 la Ungari'a, 7 la Bavari'a si asia mai departe.

— (Muiere maiéstra). La ceea ce'i dicu latinii mulier venefica, germanii Giftmischerin, poporulu nostru ii dice muier maiéstra, care adeca scie se prepare beuturi, din care ómenii innebunescu, altii se usca pe pitióre, altii moru iute. In Orientu si in Itali'a au fostu totudeauna si mai sunt fôrte multe femei maiestre; éra in 17 Nov. au prinsu si la orasiulu Szeredahely din Ungari'a pe una Lukas Kati (Catarina), care rogata de femei, a omoritu cu veninu preparatu de densa pe trei barbati si pe prunculu bastardu de 7 ani alu unei femei tinere, éra la o féta de 17 ani 'ia datu beutura cá se lapede fetulu. 6 femei si unu barbatu mai inchisera odata cu maiestr'a; curge investiga-tiune aspra.

— (Bibliografia). In Bucuresci a aparutu nu de multu „Juliu Cesar“, tragedia de William Shakespeare, in traducere metrica romanésca dupa textulu originalu de Adolf Stern traducétorulu lui Hamlet. Pretiulu?

2) Despre locuinti'a tieranului.

(Urmare.)

Vedemu cá argila forméza bas'a principala pentru locuintiele din vale.

Déca bordeiele facute in pamentu au fostu bine arse, astu-feliu in câtu paretii sunt nesce adeverate caramidi massive, locuinti'a nu va fi umeda, si chiaru preferu acestu midilocu la celu urmatoru, unde past'a facuta din argilu si baliga se intinde pe gardulu ce forméza cas'a séu ample golurile dintre lemnele

incruciasate. — In acestu casu argil'a care este unu corpu fôrte hygrosopicu nu face altu-ceva, nefiindu arsa, decátu se pune in raportu totu-deauna cu gradulu de umiditate alu atmosferei. Adezea ori bucati intregi din acesti paretii, ramoliti de umiditate cadu necontentitu séu saturésa in unu modu constantu atmosfer'a interióra.

In timpulu calduriloru mari argil'a, perdiendu ap'a sa se usuca, volumulu seu descresce, crapa si adezea érna acesti paretii sunt insuficienti a opune resisténcia curenturiloru atmosferice cu multu mai reci cá temperatur'a atmosferei interióre.

Umiditatea se simte mai alesu in acele case facute in Doljiu din pamentu batutu, care are atata apa in câtu adezea paretii mai alesu pe partea N. si NV. sunt acoperiti cu o vegetatiune lucsurianta.

Unu reu nu mai pucinu inportantu este cá gunoiulu animalu din pasta fermentéza, avendu caldura si umiditate, si atmosfer'a interióra este totu-deauna grea, nesanatósá, si póte nu arare ori microfiele si microzoerele formate prin fermentatiunea lor influentiésa sanitatea locuitoriloru acelu case.

Lemnele sunt cu mult mai preferabile pentru constructiunile tieraniloru pâne atunci candu caramid'a va poté se fia la dispositiunea tutuloru. Déca ele sunt bine insghebate si déca interstitiele sunt ample cu argilu mestecatu cu varu, aceste locuintie voru fi cu multu superióre.

Inconvenientele umiditatii se presinta adezea in casele facute la munte in pétra, déca zidulu e pré grosu.

Acésta intru câtu privesce substanti'a elementara luata in sine.

Modulu inse cum aceste case sunt situate si facute inpórta multu pe higienistu.

Primulu lucru este numerulu camerelor.

Se întielege cá nu unu lúcsu de camere se póte cere saténului care abia are midilócecu ce se isi insghebe o casutia mica si unu patu pentru repaosu. — Cu tóte acestea este unu mare reu cá adezea elu dispune numai de o singura camera. Bucatari'a sa nu consista de câtu raru in substantie grase, alterabile prin focu care se infecte atmosfer'a; déru modulu cum elu constrúiesá sob'a sa, facu cá aerulu se fia totu-deauna incarcatu cu productele combustiunii, si temperatur'a se fia mai multu cá radicata, cu deosebire in timpulu verei.

Pe urma considerandu numai 5 (cá pentru Ungari'a si Austri'a, 4 cá in Russi'a, tieri vecine, séu 3 cá in Franci'a), termenulu de midilocu alu membriloru unei familieii, vedemu cá mai alesu érn'a este o supra-aglomeratiune pentru o camera care adezea nu numera de câtu 2 1/2 p. m. si 1,80 inaltime.

In acésta camera elu adezea tine o parte din animalele sale, vitielulu érna, gaini etc. etc.; si totu aci venitu udatu de plóie elu isi usuca hainele, opincele, efecte adezea incarcate de sudóre si substantie fermentescibile ce dau nu numai o odóre infecta, déru si nesanatósá.

Se adaogamu inca, cá ventilatiunea la ei nici nu este cunoscuta. Ea se face mai multu inconscientu de vointi'a loru prin crapaturi si cosiu.

Asemenea intre primele conditiuni nu trebuie se uitamu luminatulu casei. Aci avemu a ne ocupá si de ferestre si de luminatulu artificialu.

Ferestrele la tíera in generalu potemu admite cá acum incepu a se introduce. Eftinatatea din ce in ce mai mare a sticlei, imitatiunea séu simtirea necissitatii, face cá tieránulu incepe a se ocupá si de acestu detaliu. Nu este greu a vedea pe la bélciuri cá pe langa sticl'a cu rachiú si luminarea pentru biserica, tieranulu duce supt bratiulu seu si doue géhuri mici.

In genere casele au o singura deschidere cu totulu insuficienta si acei ce le au visitatu sciú, cá e o lumina fôrte slaba care domnesce la interioru. Reulu ce resulta nu e numai reulu fiintieloru ce traiescu sustrate de acestu elementu de viétiá, déru inca fiindu cá ferestrele sunt mici si fixe, ele nu potu servi de locu ventilatiunei si curatieniei case-loru. Iluminatiunea artificiala se face rare ori prin luminari de seu, mai totu-deauna prin o paitia, unde o cârpa arde in puçina untura topita. Aerulu se incarca de acidu butiricu, acrilie si acidu carbonicu, fôrte perniciose peptului si ochiloru.

Sob'a este unu puternicu factoru de viétiá érna pentru climatulu nostru si in acelasu timpu unu puternicu midilocu de nesanatatea pentru tieranulu nostru.

Ea consista mai totu-deauna in o vétra d'asupra careia este suprapusu unu cosiu mare terminatu séu in interiorulu podului, cá la munte (ursóica) séu d'asupra.

Cosiu este adese ori atatu de largu in câtu permite plouii a cadé in lăintru, apoi ventulu influentiésa nu numai asupra flacarei si a fumului, déru adezea si asupra cenusiei din vétra. Candu foculu e posibilu, numai caldur'a radianta incaldiesce cá si caminele; nu este unu corpu, de câtu rare ori care se concentre in elu caldura, cum e cuptorulu ce se afla mai alesu in partile de Nordu ale Moldovei.

De aci resulta cá fumulu se afla constantu in interiorulu aceluor locuintie si temperatur'a nu póte fi tinuta érn'a mai multu timpu uniforma.

D. dr. N. Manolescu a semnalatu reulu ce resulta din intrebuintiarea la munte a ursóiceloru.*) D-sea descrie podulu facutu din scánduri, nelipite intre ele; fumulu ce se afla in podu, fiindu mai desu, cade prin aceste crapaturi in interiorulu camerei si locuitorii respira acésta atmosfera cu totulu nesanatósá.

Pardosél'a de josu, care nu e altu de câtu argilu muiatu cu apa si lipitu, cu tóta ingrijirea ce isi dá bun'a gospodina, este éra si unu ce insalubru. Ea e totu-deauna rece si umeda si acésta umiditate se mai întretine cu dese stropituri ce se practica la suprafati'a ei. Adezea este caus'a multoru pulveri ce se afla in casa si a unei odori datorita ei dupa aceleasi cause cá si paretiloru casei facuti cu aceeasi substancia.

Patulu adezea este cu totulu negligeatu.

Elu consiste din scánduri acoperite cu o rogojina séu tiolu, adezea chiaru unu mindiru cu paie.

A-rare ori vedemu avutulu si proverbialulu patu romanescu in care velintiele de lana, sanatósé si curate, aru fi unu midilocu de a odihni corpu.

(Va urmá.)

*) A se vedé studiulu d-lui dr. Manolescu in „Romanulu“ de la 12 si 15 Iuniu 1879.

Depuneri.

La institutulu subsemnatu se primescu depuneri de capitale spre fructificare cu 5%, éra sub conditiunea de a se denunciá institutulu ridicarea depunerii cu 6 luni mai inainte, cu 5 1/2 % interesse.

Depunerile facute pâna astadi cu interesse mai mari cá cele de mai susu, dela 1 Ianuariu 1880 in colo se voru fructificá cu 5%, éra cele supuse conditiunei de a se insciintiá ridicarea loru cu 6 luni inainte — cu 5 1/2 % interesse.

Sibiu, 25 Novembre 1879.

„ALBIN'A“

(107) 2—2 Institutu de creditu si de economii.

Numeróse ateste ale primelor autoritati medicinale.



Medailii delà diferite ESPOSITIUNI.

AP'A DE GURA ANATHERINA

alui J. G. POPP,

c. r. dentistu alu curti din Vien'a, Stadt, Bognergasse Nr. 2

este probata in decursu de 30 ani si se recomanda cá preferabila la ori ce alta apa pentru dinti cá unu adevratu preservativu in contra dureriloru de dinti si ale gurei, in contra putregiunei si slabiciunei dintiloru; de unu mirosu si gustu placutu acésta apa intaresce gingiele si servesce totuodata cá midilocu celu mai escelentu pentru curatirea dintiloru. Ea se póte folosi si cá escelenta apa de gargarisare etc.

Pentru a face posibilá respandirea acestui preparatu favoritu in tóte cercurile societatii sunt introduse flaçone de marini diferite si adeca 1 flaçon mare à 1 fl. 40 cr., 1 flaçon de midilocu à 1 fl. si 1 flaçon micu à 50 cr.

Past'a de dinti anatherina alui Popp

pentru curatirea si conservarea dintiloru, inlaturarea mirosului reu si a crustei negre a dintiloru. Pretiulu unei dose in sticla 1 fl. 22 cr. v. a.

Past'a de dinti aromatica alui Popp,

recunoscuta in decursu de mai-multi ani cá midilocu celu mai escelentu pentru ingrijirea si conservarea ceriului gurei si a dintiloru. Pretiulu unei bucati 35 cr.

Prafurile vegetabile ale lui Popp

Curatia dintii, inlatura atátu de neplacut'a inegrire a dintiloru si glasur'a dintiloru devine mai alba si mai delicata. Pretiulu unei cuthie 63 cr.

Plumbulu pentru dinti alui Dr. Popp

pentru plombarea dintiloru gaunosii.

Sapunulu de plante aromat. medicinalu

pentru infrumusetiarea pelitiei si probatu in contra tuturoru ne-curatienieloru pelitiei; in pachete orig. sigilate à 50 cr.

Spre deosebita luare la cunoscentia.

Pentru de a se apará in contra falsificatorulu p. t. publiculu se face atentu, cá la gútulu fiacarui flaçon alu apeii de gura anatherina se afla o marca (Firm'a Hygea si preparate anatherine) precum si cá fiacare sticla e invelita cu o charthie, in care cu tiparu de apa se afla inprimatu vulturulu imperialu si firm'a. (91) 5—5

Depositale se afla: in Sibiu la d-nii C. Müller, farmacistu, F. A. Reissenberger, Piat'a mica, S. Stengel, Fried. Thallmayer, comercianti, W. F. Morscher, farmacistu diplom., A. Teutsch, farmacistu; in Orasci'a la d. C. Fuhrmann, farmacistu; in Brasiovu la d-nii E. Fabick, W. Jekelius. Ad. Kugler, Goos, Hornung, farmacisti, Demeter Eremias, comerciantu; in Mediasiu la d. dr. Fr. Folberth, farmacistu; in Sebesiu la d-nii J. C. Reinhardt, J. Ludwig Binder, farmacisti; in Sighisóia la d-nii J. B. Misselbacher et filii, J. B. Teutsch, precum si in tóte farmaciele, parfumeriele, magaziele de galanterie si de materiale din Transilvan'a.